

4. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» // Vidomosti Verkhovnoyi Rady. – 2017. – №38–39. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145–19/page> (Data zvernennya: 23.02.2017 r.).

5. Pivroku bezvizu z YES: 355 tysyach ukrainty skorystalysya sproshchenoyu systemoyu // Yevropeys'ka pravda. – Rezhym dostupu: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/12/11/7074886/> (Data zvernennya: 11.12.2017 r.).

6. Prezydenta Poroshenka u Bryusseli spytyaut' pro borot'bu z koruptsiyeyu – posol YES // Yevropeys'ka pravda. – Rezhym dostupu: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/11/22/7074004/> (Data zvernennya: 22.11.2017 r.).

7. Samit «Skhidnoho partnerstva» ukhvalyv pidsumkovu deklaratsiyu (tekst). – Rezhym dostupu: https://ukr.lb.ua/news/2015/05/22/305832_samit_shidnogo_partnerstva.html (Data zvernennya: 10.11.2017 r.).

8. Uhoda pro asotsiatsiyu Ukrainy–YES nabula chynnosti // Ukrinform. Mul'tymediyna platforma inomovlennya v Ukraini. – Rezhym dostupu: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2296693-ugoda-pro-asociaciu-ukrainaes-nabula-cinnosti.html> (Data zvernennya: 10.09.2017 r.).

9. Chervonenko V. Ukrainy i YES: prymane chlenstvo ta nevykonani obitsyanky / V. Chervonenko // VVS Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://www.bbc.com/ukrainian/features-42113109> (Data zvernennya: 16.12.2017 r.).

10. Chomu Yevropa vtrachaye interes do konfliktu na Donbasi? // Deutsche Welle. – Rezhym dostupu: <http://www.dw.com/uk/chomu-yeuropa-vtrachaye-interes-do-konfliktu-na-donbasi/a-41498229> (Data zvernennya: 23.11.2017 r.).

11. Joint Declaration of the Eastern Partnership Summit (Brussels, 24 November 2017). – Rezhym dostupu: <http://www.consilium.europa.eu/media/31758/final-statement-st14821en17.pdf> (Data zvernennya: 25.11.2017 r.).

Blyzniak O. A., PhD student of National University of «Ostroh Academy» (Ukraine, Ostroh), krasnostaw@ukr.net

Brussels Eastern Partnership Summit: opportunities for Ukraine

The article is devoted to the analysis of the final declaration of the Brussels Summit. The circle of participants of the meeting, their position on the Eastern Partnership as a special dimension of the European Neighborhood Policy is outlined. The importance of consolidation of the parties efforts and promoting of common values, which are detrimental for the development of strengthened relations between the EU and the partner countries, is examined. It has been determined that the current summit demonstrated the EU's interest in ensuring economic and political stability, reducing risks and promoting security in the Eastern Partnership region. A comparison of certain aspects of the final declarations of the Riga and Brussels Summits has been carried out. The conclusions are drawn about perspectives for Ukraine. It was found that the Brussels Eastern Partnership Summit did not bring ambitious decisions for partner countries. The factors that influence the dynamics of this EU initiative are identified. A systemic, comparative and dialectical methods have been used, as well as the analysis and generalization method.

Keywords: EU, Brussels, summit, final declaration, partner countries, Ukraine.

* * *

УДК 323(477):303.2–027.543«2014/2017»

Войтенко Ю. М.,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри політології, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (Україна, Переяслав-Хмельницький), Polistnicht@gmail.com

УКРАЇНА У ВИМІРІ ЗАГАЛЬНОСВІТОВИХ РЕЙТИНГІВ (ДИНАМІКА 2014–2017 РР.)

Здійснюється огляд результатів моніторингу України та її становища у аспекті основних міжнародних індексів та рейтингів у динаміці з попередніми роками. Беруться до уваги: економічні показники, індекси основних свобод, визначається рівень головних соціальних показників, а також корупції та безпеки.

Ключові слова: індекси, рейтинги, імідж, індикатори, свободи, інститут, місце, бали, лідери, економіка, позиції, організація.

Загальносвітові рейтинги є важливим чинником формування іміджу країни у світі, а також вагомим індикатором для наших міжнародних партнерів та потенційних інвесторів. Ці рейтинги створюються для того, щоб було краще зрозуміти особливості тієї чи іншої країни в економічному, політичному, соціальному тощо аспекті, а також показати динаміку розвитку країни у порівнянні з попередніми роками. За допомогою міжнародних індексів ми можемо бачити прогрес/регрес тієї чи іншої країни по кожній сфері і співставляти їх з іншими країнами, а також враховувати те, що потрібно змінити, щоб покращити свої показники у порівнянні з попередніми роками та відносно інших країн. Також, за допомогою ряду міжнародних індексів, ми можемо побачити свою країну «зі сторони», тобто з позиції потенційних інвесторів та зрозуміти слабкі і сильні сторони тієї чи іншої сфери і впливати на якісні та кількісні параметри з метою їх покращення.

Існує велика кількість міжнародних рейтингів, які відображають позиції однієї країни порівняно з іншими країнами, адже неможливо виміряти позиції країни лише за одним чи декількома показниками. Тому для більш детального зрізу країни використовуються десятки міжнародних рейтингів у всіх галузях діяльності держави та громадянського суспільства.

Метою статті є визначити місце України у вимірі загальносвітових рейтингів, а також простежити його по відношенню до попередніх років.

Міжнародні індекси (рейтинги) умовно можна розділити на кілька груп: економіка, корупція, свободи, людський капітал, безпека.

Якщо брати показники стану економіки, то найважливішими з них є: *Індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom), Індекс процвітання (The legatum prosperity index), Індекс легкості ведення бізнесу (Easy of Doing business), Індекс конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index), Рейтинг відкритості державних даних, Міжнародний рейтинг бюджетної прозорості Рейтинг податкового навантаження.*

Одним з вагомих економічних показників є *Індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom)*. Економічна свобода – це основне право кожного людини контролювати власну працю та майно. В економічно вільному суспільстві люди можуть працювати, виробляти, споживати та інвестувати будь-яким способом. У економічно вільних суспільствах уряди дозволяють праці, капіталу та товару вільно пересуватися, а також утримуватися від примусу або обмеження свободи на вищому рівні, необхідному для захисту та підтримки самої свободи [7]. Цей рейтинг здійснює Heritage Foundation. Фонд вимірює економічну свободу, котра заснована на 12 кількісних та якісних факторах, згрупованих у чотири широкі категорії економічної свободи: верховенство права (право власності, цілісність уряду, ефективність судів); розмір уряду (державні витрати, податкове навантаження, фіскальне здоров'я); регуляторна ефективність (свобода бізнесу, свобода праці, грошова свобода); відкриті ринки (свобода торгівлі, інвестиційна свобода, фінансова свобода) [7]. Кожна з дванадцяти економічних свобод, що входить до цих категорій, класифікується за шкалою від 0 до 100. Загальний бал країни вираховується шляхом усереднення цих дванадцяти економічних свобод, з однаковим значенням для кожного [7].

Так, згідно Індексу економічної свободи Україна займала: у 2014 р. – 155 місце, у 2015 р. – 162, у 2016 – 166 [4]. У 2017 р. – 166 місце (з 180 країн) [4]. Причиною такого низького показника України, як зазначає професор Університету у Пітсбурзі Тимофій Милованов, є: «Революція гідності, війна на Сході та перерозподіл прав власності через ці події, негативно вплинули на рівень захисту прав власності, який впливає на Index of Economic Freedom» [4].

Сам же Фонд, описуючи головні причини такого стану речей в Україні, зазначає: «Економіка українського олігархату, яка раніше домінувала, вже сповільнилася до початку окупації Криму в 2014 році, але триває агресія у східній частині країни, котра сильно впливає на її економічне зростання. Значний прогрес був досягнутий у здійсненні реформ, щоб зробити країну більш процвітаючою, демократичною та прозорою, але необхідні додаткові поліпшення, включаючи боротьбу з корупцією, розвиток ринків капіталу, приватизація державних підприємств та вдосконалення законодавчої бази та верховенства права. Проте загальний ентузіазм західних реформ зменшився, оскільки економічна стагнація продовжується» [7].

Одним з вагомих міжнародних індексів є *Рейтинг процвітання (The legatum prosperity index)*. Цей рейтинг визначається британським аналітичним центром – Legatum Institute. До списку рейтингу входять вісім категорій: економіка, освіта, охорона здоров'я, особиста свобода, безпека, можливості підприємництва, управління і соціальний капітал. Україна у рейтингу процвітання займала: 2014 р. – 64 місце, 2015 р. – 70, 2016 – 107, 2017 – 112 місце з 149 країн [12]. Нажаль по цьому рейтингу Україна протягом 4 років погіршила свої показники майже вдвічі (з 64 місця у 2014 р. до 112 місця у 2017 р.). Очевидно, що на це впливає конфлікт на сході країни, запровадження змін у соціально-економічній сфері, деякі ще не вступили у чинність, а інші ще не дали бажаний результат.

Відомим всьому бізнесовому колу *Індекс легкості ведення бізнесу (EasyofDoingbusiness)* котрий моніторить Світовий банк (Theworldbank). За його методологією, економіка оцінюється з позицій легкості ведення бізнесу. Висока легкість ведення бізнесу означає, що регуляторне середовище більш сприятливе для запуску та роботи місцевого бізнесу. Рейтинги визначаються шляхом сортування сумарної балів до граничних оцінок по 10 темам, такими як: реєстрація підприємств, отримання дозволів на будівництво, підключення до енергомережі, реєстрація власності, отримання кредитів, захист міноритарних інвесторів, податкове навантаження, міжнародна торгівля, забезпечення виконання контрактів, вирішення неплатоспроможності [13].

Згідно зведеного показника, Україна у 2014 р. займала 96 місце, у 2015 р. – 83, у 2016 р. – 80 місце. За підсумками 2017 р. Україна займає – 76 місце з 190 країн рейтингу [13]. Така позитивна динаміка є своєрідним сигналом для міжнародним інвесторів щодо того, що Україна прямує у потрібному напрямку щодо своєї інвестиційної привабливості і уряд, протягом останніх 4 років, сприяє такій «легкості ведення бізнесу» в нашій країні.

Ще одним з економічних показників є *Індекс конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index)* котрий розміщує на своїй офіційній сторінці

Всесвітній економічний форум (The World Economic Forum). Існує 12 контрольних показників, що визначають національну конкурентоспроможність: якість інститутів, інфраструктура, макроекономічна стабільність, здоров'я і початкова освіта, вища освіта і професійна підготовка, ефективність ринку товарів і послуг, ефективність ринку праці, розвиненість фінансового ринку, рівень технологічного розвитку, розмір внутрішнього ринку, конкурентоспроможність компаній, інноваційний потенціал [10]. Україна за цим показником посідала: у 2014 р. – 76 місце, у 2015 р. – 79, у 2016 р. – 79, у 2017 р. – 81 місце з 137 країн [10]. Як вважає головний економіст Dragon Capital Олена Білан: «Індекс конкурентоспроможності, Індекс економічних свобод чи Індекс процвітання, є системними й охоплюють багато напрямів та складових, що не завжди прямо пов'язані з економікою чи неспроможні на швидкі зміни (наприклад, інфраструктура). Вони також враховують фактори, які не залежать від керівництва країни (збройні конфлікти, природні ресурси) і базуються на досить довгому переліку історичних даних (3–5 років). Проте, враховуючи низькі стартові позиції, Україна могла б піднятися вище і в системних рейтингах. Якщо досліджувати окремі компоненти, то найнижчі оцінки країна отримує в галузях, пов'язаних з якістю управління (governance). Це і захист прав власності, і рівень корупції, і ефективність судової системи. У цьому випадку зовнішні фактори не відіграють ролі, бо все залежить від політичної волі гілок влади. Результатом буде не лише поліпшення позиції в рейтингах (що приємно, але не повинно бути основною метою), але й надходження капіталу від іноземних інвесторів, для яких слабкий захист прав власності лишається основною перешкодою, приріст банківського кредитування, розвиток національного бізнесу і, як наслідок, ріст економіки та добробуту громадян» [4].

Щодо *Рейтингу відкритості державних даних*, то до 2015 року України в ньому не було взагалі. Так, Україна у 2015 р. отримала 54 місце зі 134 країн світу. Зазначалося, що в Україні на той час було всього 34% відкритих даних, за оцінками міжнародної неурядової організації Open Knowledge [4]. У 2016 році Україна значно покращила свої позиції і зайняла 24 місце з 94 країн моніторингу. У 2017 р. Україна за цим показником зайняла 31 місце з 94 країн [8].

У *Міжнародному рейтингу бюджетної прозорості* Україна у 2017 році посіла 39 місце зі 115 країн моніторингу. При чому у 2015 Україна займала 56 місце, а у 2014 – 35 [4]. У звіті зазначається, що Україна надає громадськості обмежену інформацію про бюджет та недостатньо можливостей для участі у бюджетному процесі.

Чи не найважливішим для бізнесу є показник *Рейтингу податкового навантаження*. Цей показник визначає вплив держави на бізнес з позиції фіскальної політики. Україна по цьому рейтингу показує якісно позитивну динаміку за останній рік моніторингу, здійснивши своєрідний «стрибок» з 107 місця (2015 р.) на 84 – 2016 р. [4].

Вагомим показником для міжнародних інвесторів є *Індекс сприйняття корупції* в країні. Цей індекс базується на незалежних опитуваннях, у яких беруть участь міжнародні фінансові та правозахисні експерти,

у тому числі Світового банку (The World bank), Дім свободи (Freedom House), Всесвітній економічний форум (World Economic Forum) тощо. Індекс є оцінкою від 0 (дуже високий рівень корупції) до 100 (український низький рівень корупції) [14]. Моніторинг країн щодо цього показника здійснює міжнародна організація Transparency International.

Так, щодо показника корупції, Україна у 2014 році зайняла 142 місце зі 175 позицій. У 2015 році Україна додатково отримала лише один бал (з 26 до 27 з 100 балів) і посіла 130 місце з 168 можливих [14]. У 2016 р. Україна отримала ще два бали (разом становить 29 балів) і здобула 131 місце зі 176 країн рейтингу [14]. За підсумками 2017 року Україна отримала ще один додатковий бал (разом 30 з 100) і опинилась на 130 місці з 180 країн.

Як зазначають у Transparency International, показник корупції 2017 року спирається на 13 джерел даних із 12 незалежних установ, які спеціалізуються на аналізі врядування та бізнес-клімату. Це складний індекс, комбінація з опитувань та оцінок рівня корупції. Джерела інформації, використані для CPI-2017, базуються на даних, опублікованих за останні два роки. CPI включає лише ті джерела, які надають оцінку певній групі країн/територій і які аналізують думку експертів щодо корупції у державному секторі. Transparency International детально аналізує методологію кожного джерела даних, щоб забезпечити відповідність джерел стандартам якості TI [14].

Якщо у 2016 році, за свідченням виконавчого директора Transparency International Україна Ярослава Юрчишина, були саме проблеми безкарності та неієвності системи правосуддя, котрі не дають Україні здійснити прорив у подоланні корупції. Зокрема тоді Юрчишин зазначав: «За останні роки Україна пройшла багато випробувань і досягла певних позитивних змін на рівні розкриття публічних фінансів, нетерпимості населення до корупції, нового антикорупційного законодавства. Але безкарність, яку досі відчувають корупціонери, зводить нанівець позитивні досягнення і не дає реформі відбутися. Відсутність результатів з повернення коштів режиму Януковича і його соратників – яскраве свідчення цього. Якщо не відбудеться реального очищення системи правосуддя, ми не зможемо розімкнути коло безкарності і перейти на якісно новий рівень. Покращення CPI неможливе без прозорості, справедливої судової системи, яка буде надійною для інвесторів та бізнесу» [14]. Також Юрчишин зазначив: «Для українського прориву в «корупційних рейтингах» необхідно забезпечити роботу антикорупційного суду і розгляд законопроектів, який постійно відкладається парламентом. Важливо також реформувати ДФС, упровадивши індивідуальну сплату податків, яка б показала кожному українцеві, скільки він платить за свою державу» [4]. То у 2017 році на сайті зазначається: «падіння динаміки зростання вдвічі порівняно з 2016 роком, пояснюється такими обставинами, як брак політичної волі керівництва країни до рішучої боротьби з корупцією та низький рівень довіри до українських судів та прокуратури. Також варто відмітити постійні законодавчі ініціативи парламенту, які загрожують новоствореній антикорупційній інфраструктурі.

Як результат, корупція залишається для бізнесу та звичайних громадян однією з головних проблем» [14].

Українське представництво Transparency International рекомендує вжити наступні заходи задля покращення показників з станом корупції у 2018 році: запустити Антикорупційний суд та продовжити судову реформу; посилити спроможності слідчих органів та припинити міжвідомчу боротьбу; перезапустити НАЗК; впровадити нові електронні державні інформаційні системи; позбавити правоохоронні органи права втручатися в економічну діяльність [14].

Якщо влада прислухається до цих порад, то Україна значно може покращити свій показник у сприйнятті корупції в цьому році. Але поки що виглядає так, що багатьом високопосадовцям є невідгідні засоби для досягнення такої мети. Тому можна стверджувати, що відбувається своєрідне протистояння між ініціаторами антикорупційних змін та антикорупційних інститутів з одного боку і представників влади з іншого боку, котрі змушені (під тиском «західних партнерів») – ЄС, МВФ, Світового банку, США) створювати ці інституції з відповідними функціями.

Одним з вагомих показників є рейтинги свобод: *Свобода у світі*, *Індекс свободи преси*, *Індекс Гендерної рівності* та *Індекс демократії*.

У загальному Індексі *Freedom in the world* («Свобода в світі»), який робить Freedom House, Україна фігурує як «частково вільна» країна поміж «вільною» Європою та «не вільною» Росією [6]. Цей рейтинг враховує рівень політичних та громадянських свобод, і фіксує позитивну динаміку України після революції. Також за моніторингом цієї організації Україна має 4,61 бали з 7 (0 – найбільш демократичні, 7 – найменш демократичні) і займає позицію «Перехідний уряд або гібридний режим» за класифікацією Nations in Transit 2017 [6]. Nations in Transit це дослідницький проект Freedom House про демократію в 29 колишніх комуністичних країнах з Центральної Європи в Середню Азію.

Індекс Свободи преси (World Press Freedom Index) аналізує рівень свободи журналістів, медіа та інтернет-користувачів серед 180 країн світу. Серед критеріїв індексу – плюралізм медіа, незалежність від політики та бізнесу, законодавство, прозорість, інфраструктура та рівень насильства над журналістами. Здійснює дослідження організація Репортери без кордонів (Reporters without borders). Так, Україна у 2015–му році втратила дві позиції порівняно із 2014–м, і опинилась на 129 місці [4]. У 2016 р. Україна зайняла 107 місце, а у 2017 р. – 102 місце [15].

Щодо України, то на офіційному на сайті цієї організації зазначається: «З початку революції 2014 року українська влада прийняла низку реформ, включаючи прозорість володіння правами масової інформації та доступ до державної інформації, але для того, щоб позбавити олігархів міцного руху до засобів масової інформації та заохочувати незалежність від редакції, потрібно ще більше. Інформаційна війна з Росією все ще викликає занепокоєння. У 2016 році влада знову виявилася безсилою захищати ЗМІ від таких нападів, як вбивство журналіста Павла Шеремета, публікація персональних даних тисяч журналістів, звинувачених у «зраді», та підпал під атаку на штаб-квартиру «Інтер». У незаконних сепаратистських районах на сході до

сих пір немає критичних журналістів або іноземних спостерігачів» [15]. У світовому Індексі Гендерної рівності (The Global Gender Gap Index), котрий відображає на своїй сторінці Всесвітній економічний форум (The World Economic Forum), існує незначна динаміка. Так, згідно цього показника, Україна у 2014 р. отримала – 56 місце, 2015 – 67, 2016 – 69 з 144 країн рейтингу. У 2017 році Україна за цим показником отримала 61 місце [11].

Згідно міжнародного Індeksu демократії, за яким оцінюється рівень розвитку демократії, Україна у 2013 році займала 63 місце, а у 2014 – 92 з 180 країн, 2015 р. – 88 місце, а у 2016 р. – 86 (з 167 країн) [4]. Очевидно це пояснюється заміною влади в Україні наприкінці 2013 – початку 2014 рр. (т.зв. «Революція гідності») та ситуацією на Донбасі.

З приводу цього рейтингу: професор кафедри філософії та релігієзнавства НаУКМА Михайло Мінаков написав: «Індекс демократії визначає ступінь контролю влади народом. Наша позиція в ньому після 2014 року залишається вкрай низькою. Наразі в абсолютному значенні ми маємо 5,4, хоча навіть у рік авторитарної консолідації Януковича (після виборів 2012 року) ми мали 5,9. А у 2006 році, піковому для української демократії – 6,94. Причиною такої незадовільної позиції є те, що значна частина населення не має своїх представників у парламенті та політичних партіях. Чинна ідеологічна монополізація також звужує свободи» [4].

Так, відоме видання The Economist дало таку оцінку ситуації в Україні: «На тлі революції та війни реальний ВВП України в 2014–15 роках скоротився на 15,9%. Він почав відновлюватися в 2016 році і продовжував це робити в 2017 році, підштовхнувши інвестиції, що фінансуються всередині країни. У 2018 році зростання залишатиметься незначним за рахунок приватного споживання. Реалізація реформ, запланованих у програмі МВФ, є дуже повільною, затримуючи витрати на подальші транші та поглиблюючи фрустрацію Фонду. Конфлікт у Східній Україні кипить, і ми не очікуємо його врегулювання в 2018–22» [9].

Одним з суттєвих міжнародних соціальних показників є Індекс людського розвитку (ІРЛ). ІЛР – це зведені показники для оцінки прогресу у трьох основних сферах людського розвитку: довге та здорове життя, доступ до знань та достойний рівень життя. Довге та тривале життя вимірюється за допомогою показника очікуваної тривалості життя при народженні. Рівень знань вимірюється середньою кількістю років навчання серед людей віком понад 25 років. Доступ до знань визначається очікуваною тривалістю навчання – кількістю років навчання, яке, як очікується, може отримати дитина з вступу до школи, якщо протягом її життя зберігаються поточні тенденції залучення населення до освіти [1].

Так, згідно цього індексу, Україна посідала 83 місце з 187 країн у 2013 році і таке саме місце зберегла у 2014 році. У 2015 р. покращила цей показник на 2 позиції і отримала – 81 місце, а у 2016 р. спустилася на 84 місце з 188 країн [1].

Згідно Індeksu соціального прогресу, Україна посіла у 2014 році та 2015 роках – 62 місце, у 2016 – 63, а у 2017 – 64 місце з 133 учасників рейтингу. Індекс соціального прогресу є сукупним індексом соціальних та екологічних показників, які відображають три аспекти соціального

прогресу: основні потреби людини, основи добробуту та можливості. Індекс соціального прогресу включає дані з 128 країн на 50 показників [2].

Згідно Світового показника миру, котрий аналізує Інститут економіки та миру (The Institute for Economics and Peace), Україна у 2013 році знаходилась на 111 місці, у 2014 р. – 141, 2015 р. – 150 місці, 2016 р. – 156, 2017 – 154 місце з 163 країн [5]. Цей показник показує свою негативну динаміку в Україні у зв'язку з військовими діями на сході країни та як наслідок – демографічні втрати, велика кількість внутрішньо переміщених осіб (близько 2 млн. чол.) та значні економічний спад.

Таким чином, ми можемо побачити що економічні показники за останні роки показують позитивну динаміку змін. Зокрема ми спостерігаємо позитивні зміни за такими економічними показниками, як: Індекс економічної свободи, котрий за останній рік зріс аж на 16 пунктів (з 166 до 150 місця) серед 180 країн; Індекс легкості ведення бізнесу, котрий за рік зріс на 4 пункти (з 80 до 76) з 190 країн; Індекс конкурентоспроможності, котрий за рік зріс на 4 пункти (з 85 до 71) з 137 країн; Рейтинг податкового навантаження показує якісно позитивну динаміку за останній рік моніторингу, здійснивши «стрибок» з 107 місця (2015 р.) на 84 – 2016 р.

Індекс сприйняття корупції в країні має слабку динаміку по своєму росту. Україна отримала два додаткові бали через створення антикорупційних інститутів (НАБУ, САП, НАЗК), хоча не показала значних результатів у боротьбі з корупцією за останній рік моніторингу і посіла аж 130 сходинку з 180 країн.

Далеко не останні позиції займає Україна за показником моніторингу соціальної сфери. Так, досить стабільним протягом останніх років є Індекс людського розвитку, за яким наша країна знаходиться на 84 місці з 188 країн. Також відносно сталим є Індекс соціального прогресу, за яким Україна на 64 місці з 133 країн.

Всі ці індекси і рейтинги свідчать про те, що Україна по більшості з цих показників знаходиться у середині списків, що, безумовно, негативно впливає на міжнародний імідж України як у глобальному політичному просторі, так і у регіональному. Очевидно, що для цього є як об'єктивні причини (конфлікт на сході, велика міграція всередині країни та еміграція за її межі тощо), так і суб'єктивні (небажання значної частини політичної еліти, котра пов'язана з великим бізнесом, здійснювати якісні реформи, ефективно боротися з корупцією та виведенням коштів за кордон – у т.зв. офшори тощо). Варто також зазначити, що ці рейтинги є як показником діяльності влади у країні, так і показником активності громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Індекс людського розвитку (ІРЛ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>
2. Індекс соціального прогресу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.socialprogressindex.com>
3. Індекс сприйняття корупції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ti-ukraine.org/research/index-koruptsiyi-cpi-2016/>
4. Світові рейтинги України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/rating/>
5. Світовий показник миру [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/06/Global-Peace-Index-Report-2015_0.pdf

6. Freedom in the world [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world>
7. Index of Economic Freedom [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.heritage.org/index/about>
8. Open Knowledge [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.okfn.org/place/>
9. The Economist [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://country.eiu.com/ukraine>
10. The Global Competitiveness Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/report-highlights/>
11. The Global Gender Gap Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2017/results-and-analysis/>
12. The legatum prosperity index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.prosperity.com/rankings>
13. The world bank. Doingbusiness [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>
14. Transparency International. Індекс сприйняття корупції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ti-ukraine.org/>
15. World Press Freedom Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rsf.org/fr/ukraine>

References

1. Indeks ljuds'kogo rozvytku (IRL) [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>
2. Indeks social'nogo progresu [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.socialprogressindex.com>
3. Indeks sprynjattja korupcii' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-korupsiyi-cpi-2016/>
4. Svitovi rejtyngy Ukrai'ny [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/rating/>
5. Svitovyj pokaznyk myru [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/06/Global-Peace-Index-Report-2015_0.pdf
6. Freedom in the world [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world>
7. Index of Economic Freedom [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.heritage.org/index/about>
8. Open Knowledge [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://index.okfn.org/place/>
9. The Economist [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://country.eiu.com/ukraine>
10. The Global Competitiveness Index [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/report-highlights/>
11. The Global Gender Gap Index [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2017/results-and-analysis/>
12. The legatum prosperity index [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.prosperity.com/rankings>
13. The world bank. Doingbusiness [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>
14. Transparency International. Indeks sprynjattja korupcii' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ti-ukraine.org/>
15. World Press Freedom Index [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://rsf.org/fr/ukraine>

Voitenko Yu. M., Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor, Department of Political Science, Hryhorii Skovoroda Pedagogical University of Pereiaslav–Khmelnitskyi (Ukraine, Pereiaslav–Khmelnitskyi), Polistnicht@gmail.com

Ukraine in the dimension of global ratings (dynamics 2014–2017 years)

This article reviews the results of monitoring of Ukraine and its position in the aspect of the main international indexes and ratings in the dynamics with the previous years. It is taken into account: economic indicators, indices of fundamental freedoms, the level of key social indicators, as well as corruption and security.

Keywords: indices, ratings, image, indicators, freedom, institute, place, points, leaders, economics, positions, organization.

* * *

УДК 32.01:303.42(477)

Гоцуляк В. М.,
кандидат політичних наук, доцент, доцент
кафедри філософії і політології,
Хмельницький національний університет
(Україна, Хмельницький), gotsylak@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ІСТОРИЧНОЇ РЕФЛЕКСІЇ В ОСМИСЛЕННІ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ РАНЬНОМОДЕРНОЇ УКРАЇНИ

Політична думка ранньомодерної України є особливим способом рефлексії щодо розуміння специфіки української національної історії, її відмінності від інших національних історій, зокрема, польської чи російської. Всі спроби рефлексії щодо змісту політичної думки ранньомодерної України неможливі без врахування історико-культурного контексту її творення і розвитку, без реального процесу формування і утвердження загальнолюдських і політико-правових цінностей, зрештою, без розуміння самої історії як свого роду реальності, наповненої діями, активністю, думками, ідеями, переконаннями людей певної епохи.

Досліджуючи політичну думку ранньомодерної України, слід обов'язково враховувати специфіку української історії, всі вияви діяльності української людини в історії. Без пізнання історії все в людському житті лишається своєї основи. Пізнання скрізь призму історії є обов'язковою умовою не тільки історичної науки, але й всіх інших – політології, соціальної науки, психології тощо. Історія – невід'ємна частина простору всіх гуманітарних наук. Вона створює передумови для розуміння складних проблем сучасної людини.

Ключові слова: ранньомодерна Україна, історична рефлексія, національна історія, пізнання, історичне буття.

Політична думка ранньомодерної України – це складний феномен, що потребує різнобічного теоретичного аналізу із врахуванням історичного, а також соціокультурного контексту становлення та розвитку ідей, поглядів, уявлень людини певної доби. Суто «методологічний проект» у дослідженні політичної думки України XVII–XVIII ст. виявляється недостатнім і неможливим, оскільки вона репрезентувала досвід буття української людини і української спільноти в історії.

Як складова духовної культури політична думка ранньомодерної України втілює соціальний, правовий і політичний досвід українського суспільства на певному відрізку історії. З одного боку, цей пізнавальний досвід у цілому, ідеї та погляди представників української інтелектуальної, релігійної та літературної еліти здійснювали помітний вплив на політичну діяльність і політичну практику в XVII–XVIII ст. А з іншого, в суспільно-політичних поглядах та уявленнях цього часу відображалась українська реальність, непроста українська історія.

Всі спроби рефлексії щодо змісту політичної думки ранньомодерної України неможливі без врахування історико-культурного контексту її творення і розвитку, без реального процесу формування і утвердження загальнолюдських і політико-правових цінностей, зрештою, без розуміння самої історії як свого роду реальності, наповненої діями, активністю, думками, ідеями, переконаннями людей певної епохи.

Концентруючи свою увагу на вивченні специфіки й проблемного поля політичної думки України XVII–XVIII ст., слід мати на увазі також реальну українську історію, конкретні історичні обставини, події, факти, що впливали на розвиток уявлень про державу, правові відносини, національну єдність, національну ідентичність тощо. Головна увага тут зосереджується на поясненні логіки дій людей минулого та факторів, що її обумовлювали.

В сучасному науковому світі посилюється інтерес до вивчення національних історій. В Україні національна